समर्थनासुकार्याकार्यपरीक्षासु हितंपरिणामसुखं प्रियंश्रुतिसुखंचवदेत् उभयोःसमुच्चयासंभवेप्रियादपिहितंभवेत् प्रियंत्यक्त्वापियद्धितंभवेत्तदेववदेन्नतुहितविरोधिप्रियंवदेदित्यर्थः ॥ २४ ॥अस्यसर्वार्थेषुस र्वेष्वर्थसाधनेषुअनुकूलोयत्नवान्भवेत् नतुप्रातिकूल्यमालस्यंवाकुर्यादित्यर्थः॥२५॥पंडितःपरिहासकः॥पंडितःसिल्हकेकवाविति विश्वः स्वंडितइतिपाठेविच्छिद्यनसेवेत किंत्वविच्छेदेनैवसेवेतेत्यर्थः अप्रम त्तोऽवहितः ॥ २६ ॥ स्वस्थानात्राजदत्तान्नविकंपेतनचलेत् ॥ २७ ॥ पंडितोविद्यावान् राजानंकथाभीरमयन्पार्श्वेतिष्ठेत् रक्षिणांराजगोप्तॄणांतुस्थानंपृष्ठतः ॥ २८ ॥शूरेणपंडितेनवापुरस्तात् आसनंउप वेशनंनकर्त्तव्यमित्यर्थः राज्ञांसंदर्शनेसमक्षंप्रवृत्तमपिभक्तवेतनादिदानंअहंपूर्विकयानाकारितःसन्नसंजयेतस्वीकुर्यात् ॥ २९ ॥ एतत्तुधार्ष्ट्यंदरिद्राणामपिव्यलीकस्थानंअप्रियपदं किमुतराज्ञामितिभावः

समर्थनासुसर्वासुहितंचप्रियमेवच ॥ संवर्णयेत्तदेवास्यप्रियादपिहितंभवेत् ॥ २४॥ अनुकूलोभवेच्चास्यसर्वार्थेषुकथासुच ॥ अप्रियंचाहितंयत्स्यात्तदस्मैना नुवर्णयेत् ॥ २५॥ नाहमस्यप्रियोस्मीतिमत्वासेवेतपंडितः॥अप्रमत्तश्चसततंहितंकुर्यात्प्रियंचयत् ॥ २६॥नास्यानिष्टानिसेवेतनाहितैःसहसंवदेत्॥स्वस्थानान्न विकंपेतसराजवसतिंवसेत् ॥ २७॥ दक्षिणंवाथवामंवापार्श्वमासीतपंडितः॥ रक्षिणांत्र्यात्तशस्त्राणांस्थानंपश्चाद्विधीयते ॥ २८॥ नित्यंहिप्रतिषिद्धंतुपुरस्तादा सनंमहत् ॥ नचसंदर्शनेकिंचित्प्रवृत्तमपिसंजयेत् ॥ २९ ॥ अपिह्येतद्दरिद्राणांव्यलीकस्थानमुत्तमं ॥ नमृषाभिहितंराज्ञांमनुष्येषुप्रकाशयेत् ॥३० ॥ असूयं तिहिराजानोनरानानृतवादिनः ॥ तथैवचावमन्यंतेनरान्पंडितमानिनः ॥ ३१ ॥ शूरोस्मीतिनदृप्तःस्याद्बुद्धिमानितिवापुनः ॥ प्रियमेवाचरन्राज्ञः प्रियोभवति भोगवान् ॥ ३२ ॥ ऐश्वर्यंप्राप्यदुष्प्रापंप्रियंप्राप्यचराजतः ॥ अप्रमत्तोभवेद्राज्ञःप्रियेषुचहितेषुच ॥ ३३ ॥ यस्यकोपोमहाबाधःप्रसादश्चमहाफलः ॥ कस्तस्य मनसापीच्छेदनर्थंप्राज्ञसंमतः ॥ ३४ ॥ नचौष्ठौनभुजौजानूनचवाक्यंसमाक्षिपेत् ॥ सदावातंचवाचंचष्ठीवनंचाचरेच्छनैः ॥ ३५ ॥हास्यवस्तुषुचान्यस्यवर्त्त मानेषुकेषुचित् ॥ नातिगाढंप्रहृष्येतनचाप्युन्मत्तवद्धसेत् ॥ ३६ ॥ नचातिधैर्येणचरेद्गुरुतांहिव्रजेत्ततः ॥ स्मितंतुमृदुपूर्वेणदर्शयेतप्रसादजं ॥ ३७ ॥

उत्तमंपरमं नेति राज्ञोदितमनृतंबहिर्नप्रकाशयेत्॥३०॥ह्रियस्मात्अनृतवादिनोनृपान्ह्रियतोन्येराजानोऽसूयंतिदोषवत्त्वेनकीर्त्तयंति तस्मात्स्वामिनोऽकीर्त्तिकरंनवदेदित्यर्थः अवमन्यंते राजानइतिशेषः॥३१ प्रियोभोगवांश्चभवतीतिसंबंधः ॥ ३२ ॥ ३३ ॥३४॥ नचेति क्रोधचापलयोःसूचकंओष्ठादीनांसमाक्षेपंप्रचालनंनकुर्यादित्यर्थः वातंमुखजंअधस्तनंवाशनैरितरेणाज्ञातंयथाभवेत्तथाकुर्यादित्यर्थः॥३५॥ हास्येति अन्यस्यराजसेवकस्यहास्यवस्तुषुहास्यास्पदेषुअयथास्थितेषुउष्णीषादिषुवर्त्तमानेषुनिमित्तेषुतदीयवैकल्येनातिगाढंनप्रहृष्येत् नापिहसेत् तावतैवराजानएनंक्षुद्रंमन्यंतइतिभावः नचैवंभूतेनिमित्ते सतिधैर्येणकाष्ठवत्स्थेयमित्याह नातीति॥ ३६ ॥ गुरुतांजडतां किमप्ययंनजानातीतिवदेयुरितिभावः अतएवस्मितंमृदुपूर्वेकिंचिद्दर्शयेदेव ॥ ३७ ॥

Digitized by Google